

Informácia o vývoji dlhu v rezorte zdravotníctva za rok 2022

Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 338 zo dňa 6. júla 2012 bola ministerke zdravotníctva uložená úloha predložiť na rokovanie vlády informáciu o vývoji dlhu v rezorte zdravotníctva za predchádzajúci rok.

Vývoj dlhu je sledovaný cez zmenu objemu záväzkov po lehote splatnosti a záväzkov v lehote splatnosti na úrovni istiny bez záväzkov zo zúčtovania transferov.

Štatistický úrad SR v súlade s metodikou Európskej únie ESA 2010 ustanovenou Nariadením EP a Rady (EÚ) č. 549/2013 z 21. mája 2013 o európskom systéme národných a regionálnych účtov v Európskej únii rozhodol o zaradení poskytovateľov zdravotnej starostlivosti do sektora verejnej správy. Vývoj dlhu je preto sledovaný v zdravotníckych zariadeniach v súlade so zoznamom subjektov verejnej správy.

Informácia sa zaoberá vývojom dlhu v piatich kategóriách subjektov:

- 1. V príspevkových organizáciách v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej aj „ZZ v pôsobnosti MZ SR“)**
- 2. V zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a v pôsobnosti Ministerstva obrany Slovenskej republiky (ďalej aj „ZZ v pôsobnosti MV SR a MO SR“)**
- 3. V zdravotníckych zariadeniach delimitovaných na obce a vyššie územné celky v zmysle zákona č. 416/2001 Z. z. a transformovaných na neziskové organizácie podľa zákona č. 13/2002 Z. z.**
- 4. V zdravotníckych zariadeniach, ktoré boli v zmysle zákona č. 578/2004 Z. z. transformované na akciové spoločnosti**
- 5. V zdravotných poisťovniach kumulatívne**

Informácia nezahŕňa subjekty, ktoré boli v pôsobnosti VÚC a v súčasnosti sú v prenájme. Informácia je spracovaná z podkladov a výkazov predložených jednotlivými zdravotníckymi zariadeniami a z účtovných výkazov zdravotných poisťovní.

Implementáciou Smernice EP a Rady 2011/7/EÚ o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách sú ovplyvnené objemy záväzkov zdravotníckych zariadení po lehote aj v lehote splatnosti, pretože podľa novelizácie a znenia § 340 - § 340b zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník je lehota splatnosti pre zdravotnícke zariadenia najviac 60 dní, čo znamená, že záväzky v lehote splatnosti sa dynamickejšie presúvajú do kategórie záväzkov po lehote splatnosti. Preto pre komplexnú ilustráciu vývoja jednotlivých druhov záväzkov uvádzame prehľad predovšetkým všetkých záväzkov spolu a následne záväzkov po lehote aj v lehote splatnosti a ich medziročný vývoj od roku 2018.

Vývoj záväzkov spolu na úrovni istiny

Tab. č. 1 Prehľad vývoja **záväzkov spolu** na úrovni istiny v rezorte zdravotníctva - **stav**

v mil. eur	k 31.12.2018	k 31.12.2019	k 31.12.2020	k 31.12.2021	k 31.12.2022
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR (vrátane univerzitných a fakultných nemocníc)	880,35	811,74	911,19	1 095,59	1 118,98
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	42,60	37,53	45,58	55,09	58,55
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	133,42	109,10	120,86	128,62	156,70
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	69,35	72,56	70,22	77,44	98,64
Zdravotné poisťovne	389,00	361,04	417,40	417,79	481,13
Záväzky na úrovni istiny spolu	1 514,72	1 391,97	1 565,25	1 774,53	1 914,00

Celkový stav záväzkov spolu na úrovni istiny kumulatívne za sledované kategórie zdravotníckych zariadení a zdravotných poisťovní bol k 31. 12. 2022 v objeme 1,91 mld. eur. Medziročne v porovnaní s rokom 2021 došlo k nárastu o 139,47 mil. eur, ako to ilustruje tabuľka č. 2. Nárast vzhľadom k počtu poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v jednotlivých kategóriách bol vyrovnaný vo všetkých skupinách zdravotníckych zariadení.

Tab. č. 2 Prehľad medziročného vývoja **záväzkov spolu** na úrovni istiny v rezorte zdravotníctva - **zmena**

v mil. eur	vývoj záväzkov				
	porovnanie r. 2018 k r. 2017 v mil. eur	porovnanie r. 2019 k r. 2018 v mil. eur	porovnanie r. 2020 k r. 2019 v mil. eur	porovnanie r. 2021 k r. 2020 v mil. eur	porovnanie r. 2022 k r. 2021 v mil. eur
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	+46,66	-68,61	+99,45	+184,40	+23,39
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	+2,88	-5,07	+8,05	+9,51	+3,46
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	+2,18	-24,32	+11,76	+7,76	+28,08
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	+9,27	+3,21	-2,34	+7,22	+21,20
Zdravotné poisťovne	-10,00	-27,96	+56,36	+0,39	+63,34
Záväzky spolu	+50,99	-122,75	+173,28	+209,28	+139,47

Vývoj záväzkov po lehote splatnosti

Záväzky po lehote splatnosti evidujeme v najvýznamnejšej miere v zariadeniach v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR.

Tab. č. 3 Prehľad vývoja záväzkov **po lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva – **stav**

v mil. eur	k 31.12.2018	k 31.12.2019	k 31.12.2020	k 31.12.2021	k 31.12.2022
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	667,06	541,80	605,54	718,70	723,02
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	27,99	17,79	21,43	30,66	31,97
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	85,94	40,10	39,31	51,80	56,84
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zdravotné poisťovne	0,00	0,00	0,35	0,42	0,59
Záväzky po lehote splatnosti spolu	780,99	599,69	666,63	801,58	812,42

V roku 2022 bol vykázaný medziročný nárast objemu záväzkov po lehote splatnosti o 10,84 mil. eur (viď tabuľka č. 4).

Vzhľadom na rastúce a medziročne preukázateľne vyššie náklady v zdravotníckych zariadeniach a nevyhnutnosť ich finančnej stabilizácie bol uznesením vlády Slovenskej republiky č. 757 z 2. decembra 2020 schválený materiál Návrh finančnej stabilizácie zdravotníckych zariadení. Nepriaznivá situácia v sektore zdravotníctva si vyžiadala dofinancovanie zo zdrojov štátnych finančných aktív.

V priebehu mesiaca máj 2022 boli uzatvorené Dohody o novácii na základe obchodov o fixnom diskonte alebo o elektronickej aukcii. Na základe reálne uzatvorených dohôd bolo v júni 2022 zaplatených 73 218 faktúr zo štátnych finančných aktív v sume 118,2 mil. eur. Celkovo boli v systéme EAS záväzky vo výške 321 mil. eur, pričom v objeme 62 mil. eur boli vylúčené z dôvodu zaplatenia alebo iného dôvodu, a v sume 141 miliónov eur neboli akceptované podmienky oddľžovania veriteľmi.

Z medziročného vývoja záväzkov po lehote splatnosti podľa tabuľky č. 4 je zrejmé, že mierne nárasty zadlženosti v roku 2022 boli ovplyvnené vyššie vyčísleným oddľžením nemocníc. Pokles v rokoch 2018 a 2019 nastal v dôsledku realizácie procesov v zmysle Koncepce oddľženia zdravotníckych zariadení.

Tab. č. 4 Prehľad medziročného vývoja záväzkov **po lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva - zmena

v mil. eur	vývoj dlhu				
	porovnanie r. 2018 k r. 2017 v mil. eur	porovnanie r. 2019 k r. 2018 v mil. eur	porovnanie r. 2020 k r. 2019 v mil. eur	porovnanie r. 2021 k r. 2020 v mil. eur	porovnanie r. 2022 k r. 2021 v mil. eur
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	-12,18	-125,26	+63,74	+113,16	+4,32
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	+1,80	-10,20	+3,64	+9,23	+1,31
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	+0,81	-45,84	-0,79	+12,49	+5,04
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	-0,57	0,00	0,00	0,00	0,00
Zdravotné poisťovne	0,00	0,00	+0,35	+0,07	+0,17
Záväzky po lehote splatnosti spolu	-10,14	-181,30	+66,94	+134,95	+10,84

Vývoj záväzkov v lehote splatnosti

Pre posudzovanie situácie v oblasti záväzkov zdravotníckych zariadení je dôležité sledovať aj vývoj záväzkov v lehote splatnosti, ktoré sú uvedené v tabuľke č. 5. Prehľad vývoja záväzkov v lehote splatnosti je sledovaný ako sumár krátkodobých a dlhodobých záväzkov v lehote splatnosti a rezerv bez záväzkov zo zúčtovania transferov zo štátneho rozpočtu.

Tab. č. 5 Prehľad vývoja záväzkov **v lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva - **stav**

v mil. eur	k 31.12.2018	k 31.12.2019	k 31.12.2020	k 31.12.2021	k 31.12.2022
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	213,29	269,94	305,64	376,88	395,96
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	14,61	19,75	24,15	24,44	26,58
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	47,48	69,00	81,55	76,82	99,86
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	69,35	72,56	70,22	77,44	98,64
Zdravotné poisťovne	389,00	361,04	417,05	417,37	480,53
Záväzky v lehote splatnosti spolu	733,73	792,29	898,61	972,95	1 101,57

Tab. č. 6 Prehľad medziročného vývoja záväzkov **v lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva - **zmena**

v mil. eur	vývoj záväzkov				
	porovnanie r. 2018 k r. 2017 v mil. eur	porovnanie r. 2019 k r. 2018 v mil. eur	porovnanie r. 2020 k r. 2019 v mil. eur	porovnanie r. 2021 k r. 2020 v mil. eur	porovnanie r. 2022 k r. 2021 v mil. eur
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	+58,84	+56,65	+35,70	+71,24	+19,08
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	+1,08	+5,14	+4,40	+0,29	+2,14
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	+1,37	+21,52	+12,55	-4,73	+23,04
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	+9,83	+3,21	-2,34	+7,22	+21,20
Zdravotné poisťovne	-10,00	-27,96	+56,01	+0,32	+63,16
Záväzky v lehote splatnosti spolu	+61,12	+58,56	+106,32	+74,34	+128,62

Z hľadiska vývoja záväzkov v lehote splatnosti došlo k medziročnému nárastu záväzkov u zdravotníckych zariadení v pôsobnosti MZ SR oproti roku 2021 o 19,08 mil. eur, u ZZ v pôsobnosti MV SR a MO SR o 2,14 mil. eur. U delimitovaných a transformovaných zdravotníckych zariadení došlo k nárastu záväzkov v lehote splatnosti o 23,04 mil. eur a u akciových spoločností o 21,20 mil. eur.

Stav záväzkov v lehote splatnosti za zdravotné poisťovne je 480,53 mil. eur. Evidujeme tu medziročný nárast záväzkov vo výške 63,16 mil. eur.

Celkovo tak možno konštatovať, že v rezorte zdravotníctva došlo medziročne k nárastu záväzkov v lehote splatnosti o 128,62 mil. eur, v percentuálnom vyjadrení nárast o 13 %.

1. Dlh zdravotníckych zariadení v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR

Stav záväzkov spolu na úrovni istiny v zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR bol k 31. 12. 2022 vo výške 1 118,98 mil. eur, z toho záväzky po lehote splatnosti boli vo výške 723,02 mil. eur a záväzky v lehote splatnosti vo výške 395,96 mil. eur. Na stabilizáciu a zamedzenie rastu zadlženosti týchto zdravotníckych zariadení prijalo Ministerstvo zdravotníctva SR opatrenia, ktoré postupne realizuje.

Ministerstvo zdravotníctva SR prioritne sústreďuje svoje aktivity najmä na 13 najväčších zdravotníckych zariadení vo svojej pôsobnosti - Univerzitnú nemocnicu Bratislava, Univerzitnú nemocnicu L. Pasteura Košice, Univerzitnú nemocnicu Martin, Národný ústav detských chorôb Bratislava, Detskú fakultnú nemocnicu s poliklinikou Banská Bystrica, Detskú fakultnú nemocnicu Košice, Fakultnú nemocnicu s poliklinikou F. D. Roosevelta Banská Bystrica, Fakultnú nemocnicu Trnava, Fakultnú nemocnicu Trenčín, Fakultnú nemocnicu s poliklinikou J. A. Reimana Prešov, Fakultnú nemocnicu s poliklinikou Žilina, Fakultnú nemocnicu Nitra a Fakultnú nemocnicu s poliklinikou Nové Zámky.

Stav záväzkov spolu na úrovni istiny za univerzitné a fakultné nemocnice bol k 31. 12. 2022 vo výške 1 007,88 mil. eur, z toho v lehote splatnosti 317,59 mil. eur a po lehote splatnosti 690,28 mil. eur. Celkové záväzky týchto 13 zdravotníckych zariadení v roku 2022 stúpili o 7,18 mil. eur.

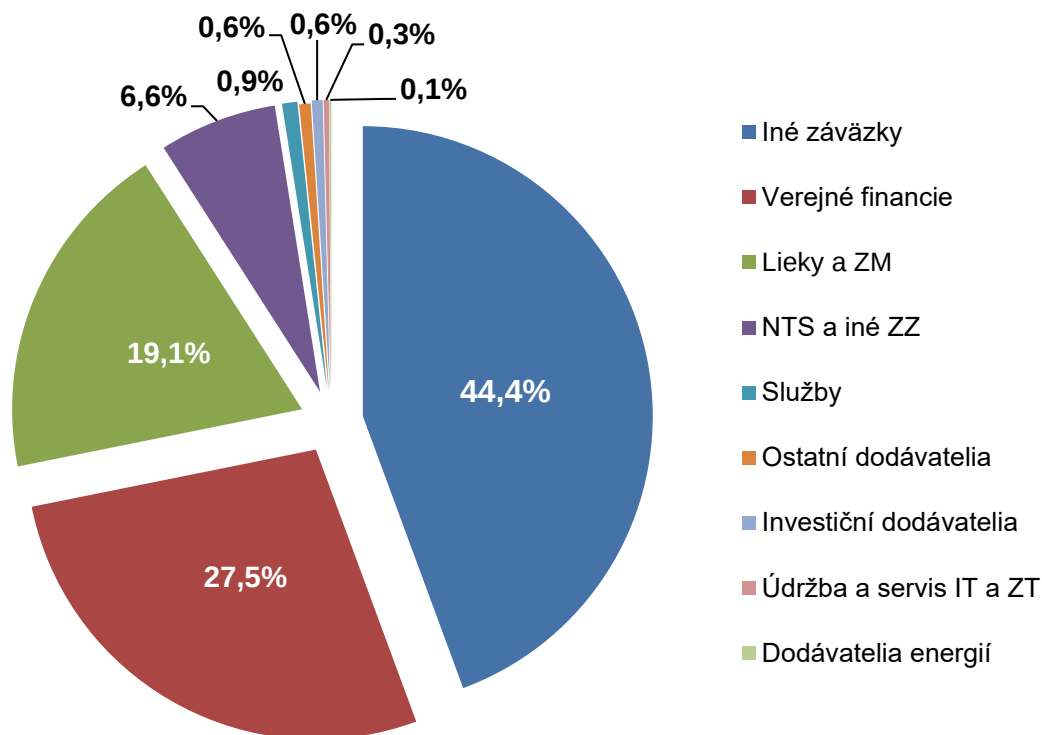
V období od januára do decembra 2022 záväzky spolu na úrovni istiny rástli priemerným mesačným tempom 0,60 mil. eur. V porovnateľnom období január - december 2021 išlo o priemerný mesačný nárast o 13,82 mil. eur. Záväzky po lehote splatnosti v roku 2022 klesali priemerným mesačným tempom 0,36 mil. eur, v roku 2021 to bol priemerný mesačný nárast o 8,45 mil. eur. Túto situáciu vo významnej miere ovplyvnilo oddĺženie a zaplatenie záväzkov zo štátnych finančných aktív v sume 118,2 mil. eur.

Záväzky po lehote splatnosti 13 fakultných a univerzitných nemocníc tvoria 85 % z celkovej hodnoty záväzkov po lehote splatnosti v celom sektore zdravotníctva.

Z hľadiska štruktúry záväzkov po lehote splatnosti vysoký podiel na celkovom dlhu zdravotníckych zariadení v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR má už dlhodobo dlh voči dodávateľom liekov a zdravotníckeho materiálu, čo v súčasnosti predstavuje **19,1 %** podiel z celkového dlhu. Dlh voči verejným financiám (záväzky voči Sociálnej poisťovni, daňovým úradom a zdravotným poisťovniam) predstavuje za obdobie roka 2022 **27,5 %** podiel z celkového dlhu. Dlh voči ostatným zdravotníckym zariadeniam a Národnej transfúznej službe tvorí **6,6 %** podiel na celkovom dlhu, voči dodávateľom energií, t. j. dodávateľom plynu, energií a vody je vo výške **0,1 %**, dlh voči dodávateľom služieb tvorí **0,9 %** z celkového dlhu, dlh voči ostatným dodávateľom tovarov a služieb je **0,6 %**, dlh voči investičným dodávateľom je **0,6 %**, dlh voči dodávateľom servisných služieb zdravotníckych zariadení a informačnej techniky tvorí **0,3 %**. Kategória Iné záväzky, ktorá zahŕňa aj skupinu záväzkov, ktoré boli postúpené veriteľmi zdravotníckych zariadení na iný subjekt, ktorý nie je banková inštitúcia, je najvyššia a tvorí **44,4 %** z celkového dlhu.

Percentuálne podiely jednotlivých kategórií záväzkov v dlhu znázorňuje nasledujúci graf:

Štruktúra záväzkov po lehote splatnosti v zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR k 31. 12. 2022

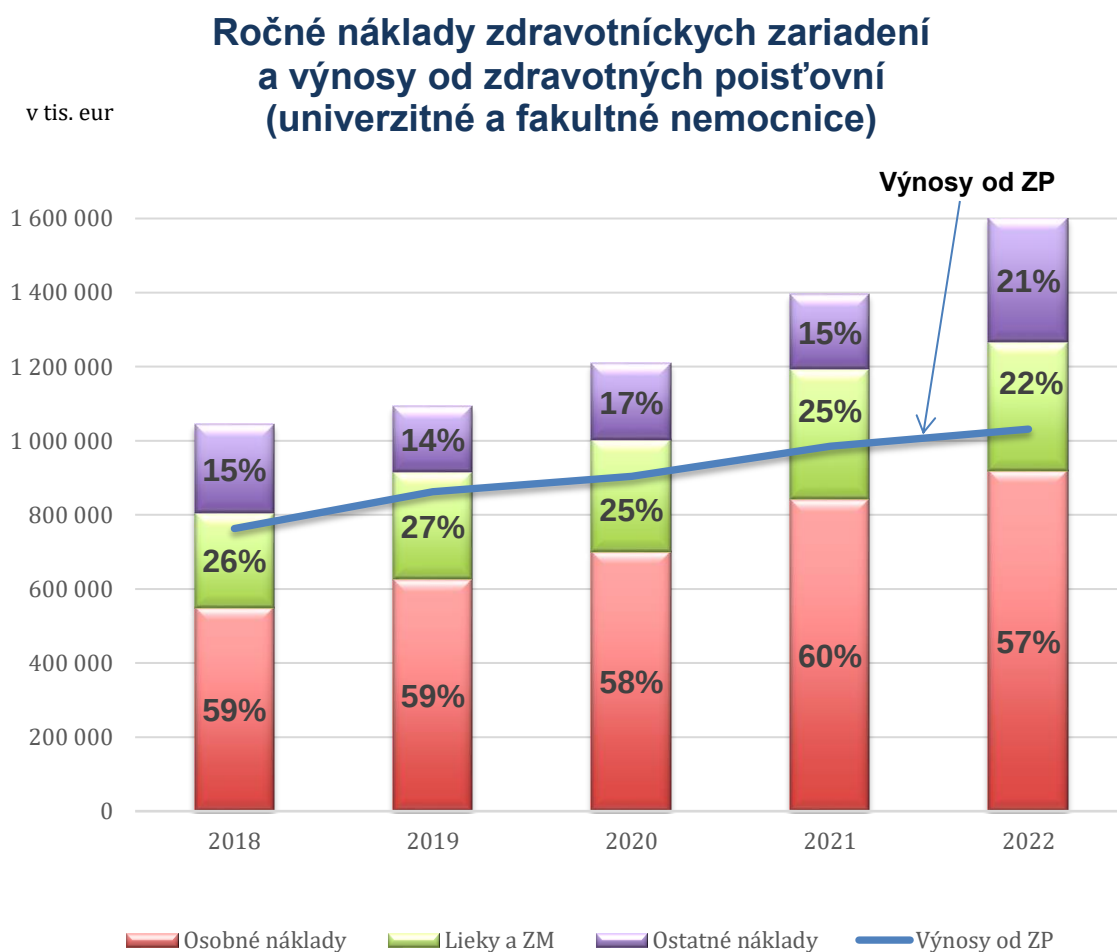
Za hlavné dôvody neustáleho rastu zadlženosti zdravotníckych zariadení možno považovať pokračujúce generovanie prevádzkových strát v nemocniciach. V týchto zariadeniach sa uskutočňuje najväčší rozsah finančne náročných výkonov poskytovanej zdravotnej starostlivosti, pretože sú koncovými nemocnicami, pričom poskytovateľ zaradený v tejto sieti musí poskytnúť konečnú zdravotnú starostlivosť. V tejto súvislosti sa podiel medicínsky a ekonomicky najnáročnejších výkonov presúva do týchto zariadení s osobitným postavením univerzitných nemocníc.

V roku 2022 dosiahlo 13 najväčších univerzitných a fakultných nemocníc kumulatívne hospodársky výsledok -65,94 mil. eur. Prevádzkový výsledok hospodárenia na úrovni EBITDA bol -40,29 mil. eur. V roku 2021 bol kumulatívny hospodársky výsledok -95,14 mil. eur a prevádzkový výsledok hospodárenia na úrovni EBITDA bol -69,11 mil. eur.

Napriek skutočnosti, že výnosy od zdravotných poisťovní boli medziročne o 45,97 mil. eur vyššie, nepostačovali ani na pokrytie nárastu osobných nákladov, ktoré spotrebovali 76,92 mil. eur medziročne viac. Vyššie boli taktiež náklady na energie, opravy a ostatné prevádzkové náklady o 130,90 mil. eur, z čoho je jasne viditeľný nedostatok pokrytia prevádzkových nákladov nemocníc výnosmi od zdravotných poisťovní.

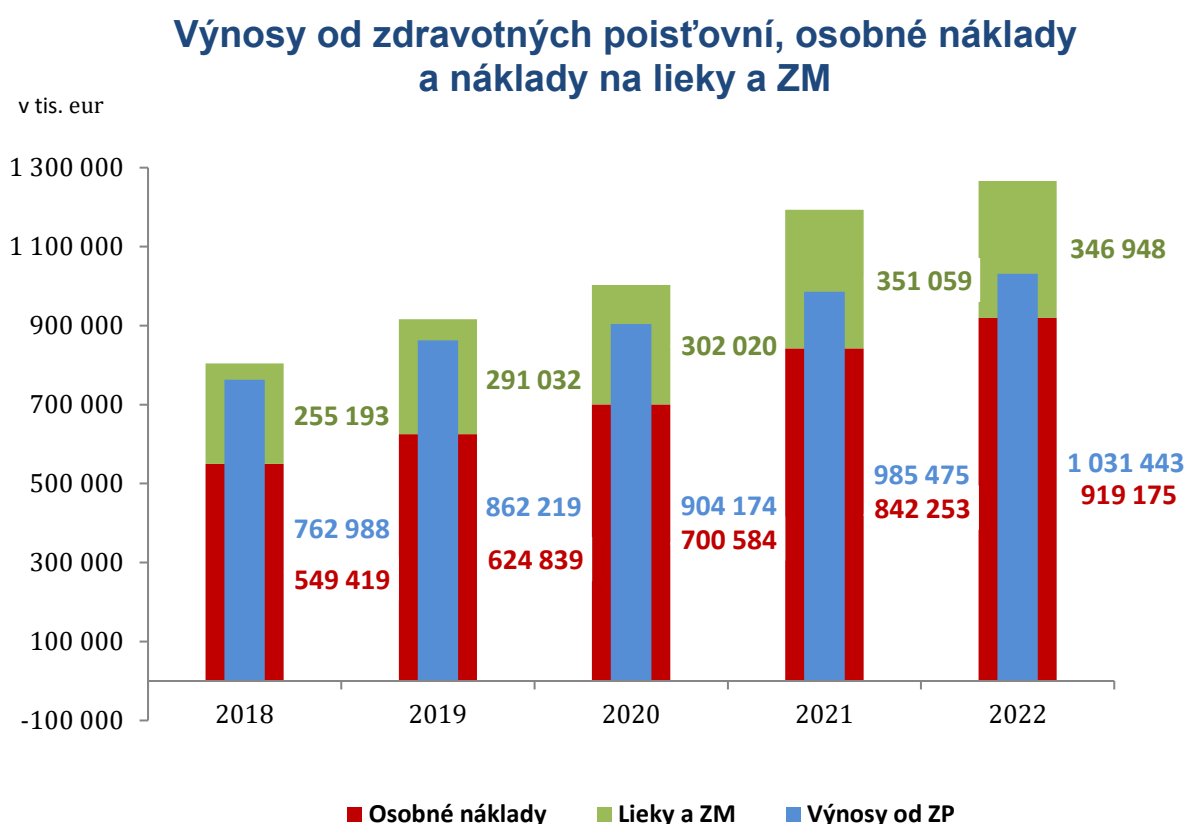
Podiel osobných nákladov v pomere k výnosom od zdravotných poisťovní, ktorý sa medziročne neustále zvyšuje, značne komplikuje situáciu pri zlepšovaní finančnej kondície nemocníc. Tento podiel v roku 2022 predstavoval v priemere 89 %, pre porovnanie v roku 2021 to bolo v priemere 85 %.

Tieto fakty prezentuje nasledujúci graf, ktorý zobrazuje náklady a výnosy 13 fakultných a univerzitných nemocníc v korelácii k výnosom od zdravotných poisťovní.

Z grafu vyplýva, že výnosy od zdravotných poisťovní nedokážu pokryť prevádzkové náklady 13 najväčších univerzitných a fakultných nemocníc. V roku 2022 výnosy od zdravotných poisťovní opäť nepokryli ani skupinu osobných nákladov a skupinu spotreby liekov a zdravotníckeho materiálu.

Mieru pokrytia osobných nákladov a nákladov na lieky a zdravotnícky materiál výnosmi od zdravotných poisťovní číselne ilustruje nasledujúci zjednodušený graf:

Medzi hlavné príčiny rastu nákladov fakultných a univerzitných nemocníc možno zaradiť najmä:

- ❖ Pokračujúce generovanie prevádzkových strát v nemocniciach
- ❖ Zvyšovanie osobných nákladov v dôsledku vykrytia zvýšených plátov hlavne lekárov a sestier (nielen z titulu platového automatu, ale aj kolektívneho vyjednávania)

- ❖ Skryté investičné dlhy; nevyhnutné rekonštrukcie a stavebno-technické úpravy predstavujú investičný dlh, ktorý často skokom zvyšuje náklady v prípade častých havárií
- ❖ Náklady na opravu a udržiavanie spôsobené zastaranou a značne opotrebovanou zdravotníckou technikou
- ❖ Zvyšovanie nákladov na energie a aj ostatné ceny v dôsledku sekundárnych dopadov zdražovania tovarov a služieb.

2. Dlh zdravotníckych zariadení v pôsobnosti MV SR a MO SR

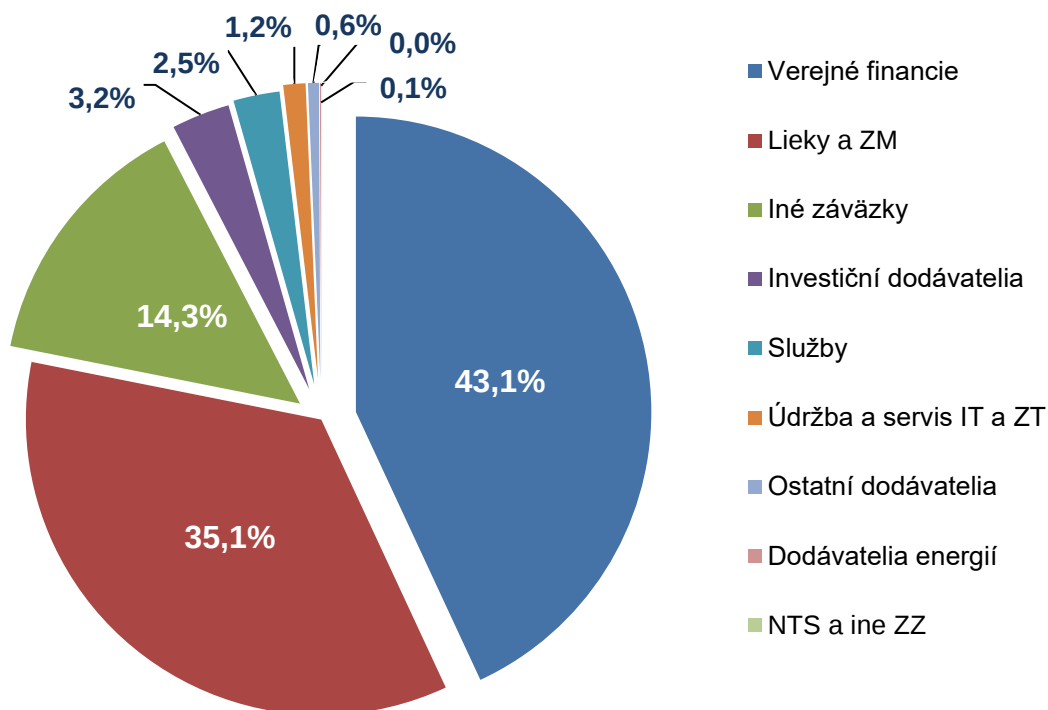
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR vykazujú záväzky po lehote splatnosti k 31. 12. 2022 kumulatívne vo výške 31,97 mil. eur. V porovnaní s rokom 2021 došlo k nárastu tejto kategórie záväzkov o 1,31 mil. eur.

Záväzky v lehote splatnosti sú v celkovej výške 26,58 mil. eur, čo oproti roku 2021 predstavuje nárast o 2,14 mil. eur.

Najvyšší podiel na celkovom dlhu tejto kategórie zdravotníckych zariadení z hľadiska štruktúry záväzkov po lehote splatnosti majú záväzky vo vzťahu ku verejným financiám, čo predstavuje **43,1 %**. Dlh voči dodávateľom liekov a zdravotníckeho materiálu tvorí **35,1 %** z celkového dlhu. Dlh voči investičným dodávateľom tvorí **3,2 %**, dlh za údržbu a servis IT a zdravotnej techniky predstavuje **1,2 %**, dlh voči dodávateľom služieb predstavuje **2,5 %** z celkového dlhu. Podiel dlhu voči ostatným dodávateľom je **0,6 %**. Iné záväzky tvoria **14,3 %** z celkového dlhu.

Štruktúru záväzkov po lehote splatnosti voči jednotlivým subjektom v tejto kategórii zdravotníckych zariadení znázorňuje nasledujúci graf:

Štruktúra záväzkov po lehote splatnosti v zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti MV SR a MO SR k 31. 12. 2022

3. Dlh zdravotníckych zariadení delimitovaných na obce a vyššie územné celky a transformovaných na neziskové organizácie

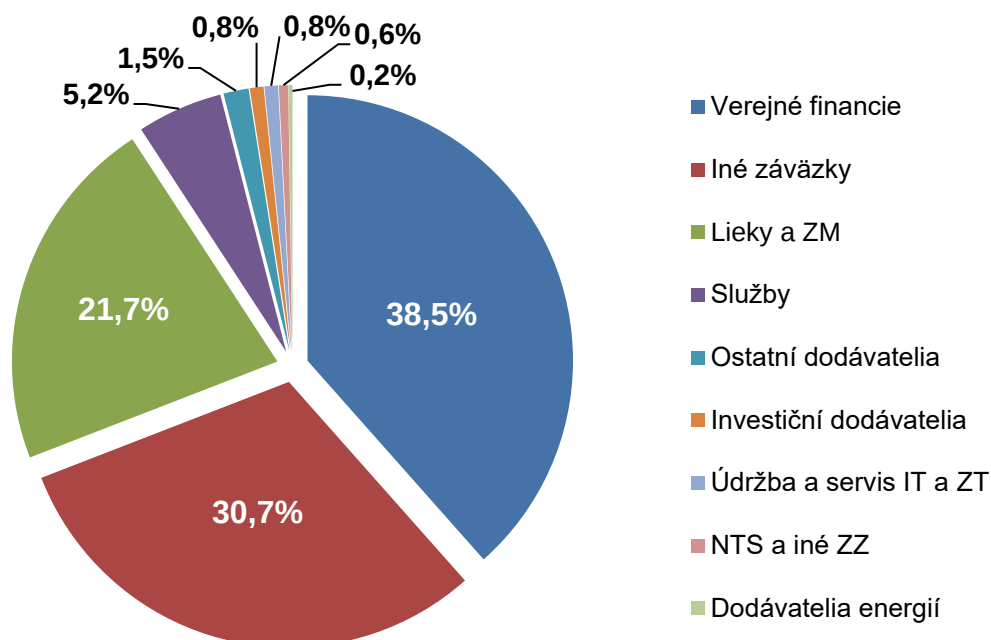
V zdravotníckych zariadeniach, ktoré boli v zmysle zákona č. 416/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov delimitované z pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR na obce a vyššie územné celky (ďalej aj „ZZ delimitované na obce a VÚC“) a v zdravotníckych zariadeniach, ktoré boli transformované podľa zákona č. 13/2002 Z. z. na neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby podľa zákona č. 213/1997 Z. z. (ďalej aj „ZZ transformované na n. o.“) sa sleduje dlh od obdobia delimitácie, resp. transformácie.

Z podkladov, ktoré boli Ministerstvu zdravotníctva SR zaslané k 31. 12. 2022 zdravotnícke zariadenia delimitované na obce a VÚC a zdravotnícke zariadenia transformované na neziskové organizácie majú záväzky po lehote splatnosti vo výške 56,84 mil. eur. Výška záväzkov v lehote splatnosti je pre túto kategóriu zariadení 99,86 mil. eur. Oproti roku 2021 došlo k nárastu záväzkov po lehote splatnosti o 5,04 mil. eur, záväzky v lehote splatnosti zaznamenali nárast o 23,04 mil. eur.

Štruktúra dlhu voči jednotlivým subjektom je v tejto kategórii zdravotníckych zariadení nasledovná: zo záväzkov po lehote splatnosti sú najvyššie záväzky voči verejným financiám a tvoria **38,5 %** podiel, dlhy voči dodávateľom liekov a zdravotníckeho materiálu celkovo tvoria **21,7 %** z celkového dlhu a iné záväzky tvoria **30,7 %** z celkového dlhu tejto kategórie nemocníc. Dlh voči dodávateľom služieb je **5,2 %** celkového dlhu, dlh voči investičným dodávateľom tvorí **0,8 %**, dlh voči ostatným dodávateľom je **1,5 %**, nevyrovnané záväzky voči ostatným zdravotníckym zariadeniam a Národnej transfúznej službe majú **0,6 %** podiel na celkovom dlhu, dlh voči dodávateľom servisných služieb zdravotníckych zariadení a informačnej techniky je **0,8 %** a dlh voči dodávateľom energií tvorí **0,2 %** celkového dlhu.

Uvedené údaje, ktoré bližšie znázorňuje nasledujúci graf, sa týkajú len istiny záväzkov po lehote splatnosti.

Štruktúra záväzkov po lehote splatnosti delimitovaných a transformovaných zdravotníckych zariadení k 31. 12. 2022

4. Dlh zdravotníckych zariadení transformovaných na akciové spoločnosti

Zdravotnícke zariadenia transformované na akciové spoločnosti v roku 2022 nevykazovali záväzky po lehote splatnosti. Záväzky v lehote splatnosti boli k 31. 12. 2022 v celkovej výške 98,64 mil. eur, čo predstavuje nárast o 21,20 mil. eur oproti predchádzajúcemu roku.

5. Dlh zdravotných poisťovní

Zdravotné poisťovne v roku 2022 vykázali mierny nárast záväzkov po lehote splatnosti vo výške 0,17 mil. eur. Záväzky v lehote splatnosti k 31. 12. 2022 vykazujú vo výške 480,53 mil. eur, kde došlo k nárastu oproti roku 2021 o 63,16 mil. eur.

Záver

Z analýzy vývoja záväzkov po lehote splatnosti a v lehote splatnosti vyplýva, že na celkovom objeme dlhu sa najvýznamnejšie podieľajú najmä zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR.

Celkový stav záväzkov spolu na úrovni istiny v rezorte zdravotníctva k 31. 12. 2022 bol 1,91 mld. eur. V porovnaní s rokom 2021 došlo k nárastu záväzkov o 139,47 mil. eur. Za problematické možno považovať existenciu záväzkov po lehote splatnosti, ako aj negatívne trendy v oblasti záväzkov v lehote splatnosti.

Ministerstvo zdravotníctva SR monitoruje vývoj obchodných záväzkov zdravotníckych zariadení a realizuje opatrenia na zníženie zadlženosti. Všeobecne dlhodobým problémom je, že náklady najväčších fakultných a univerzitných nemocníc nie sú v dostatočnej miere pokryté výnosmi od zdravotných poisťovní. Aj napriek skutočnosti, že lehota na úhradu záväzkov zdravotníckych zariadení je najviac 60 dní, záväzky v lehote splatnosti sa dynamicky presúvajú do kategórie záväzkov po lehote splatnosti. Generovanie prevádzkových strát v nemocniciach negatívne ovplyvňuje verejné financie, čo aj v strednodobom výhľade predstavuje objektívne významné riziká pre verejné financie.

Ministerstvo zdravotníctva SR v súvislosti s problémami s hotovosťou a so situáciou týkajúcou sa oneskoreného uhrádzania platieb súkromným dodávateľom ústavnými zdravotníckymi zariadeniami eviduje aktuálne prebiehajúce konanie v štádiu odôvodneného stanoviska, keďže od začatia konania v roku 2016 nenastal zásadný pokrok v dodržiavaní úhrad splatných záväzkov nemocníc. Uvedené konanie má právny základ v nesprávnom uplatňovaní smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/7 EÚ zo 16. februára 2011 o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách (ďalej aj ako „smernica“).

Z dôvodu dlhodobo pretrvávajúcej negatívnej situácie v úhradách splatných záväzkov zo strany nemocníc voči súkromným dodávateľom bolo voči Slovenskej republike iniciované konanie do štádia infringementu prostredníctvom formálneho oznámenia.

Napriek skutočnosti, že Slovenská republika reagovala na predmetné odôvodnenie poukázaním na hlavné príčiny zadlženosti nemocníc, uvedením všetkých relevantných opatrení prijímaných Ministerstvom zdravotníctva SR na

zlepšenie aktuálneho stavu (zefektívnením postupov a procesov verejného obstarávania, implementovaním opatrení hodnoty za peniaze, zavádzanie DRG a pod.) ani v rámci dialógu medzi Slovenskou republikou a Európskou komisiou nedošlo k odstráneniu negatívneho stavu.

Z uvedených dôvodov existuje naďalej riziko pokračovania v konaní voči Slovenskej republike, ktoré môže mať za následok :

i) *uzavretie konania* – predpokladom by však bolo odstránenie porušenia, t. j. zásadné zníženie dlhu a najmä úhrada „zdravotníckych pohľadávok“ v lehote predvídanej smernicou (30 kalendárnych dní s prípadným maximálnym predĺžením na 60 kalendárnych dní);

ii) *„posunutie“ konania do štádia súdneho konania* (t. j. prijatie rozhodnutia o podaní žaloby na Súdny dvor a jej následné podanie) – Európska komisia má plnú diskreciu, pokiaľ ide o rozhodnutie, či a kedy tak urobí. V zásade však pristupuje k tomuto kroku vtedy, ak sa s odpoveďou na odôvodnené stanovisko nestotožní a porušenie (podľa jej názoru) pretrváva aj naďalej. V tomto kontexte, vzhľadom na aktuálny skutkový a právny stav sa nedá vylúčiť prijatie rozhodnutia o podaní žaloby v najbližšej dobe.

V prípade pretrvávajúceho súčasného stavu existuje riziko, že sa infringement môže dostať do rámca súdneho konania s prípadnými negatívnymi dôsledkami pre Slovenskú republiku.

Nemocnice čelia aj skrytému dlhu vo forme nevyhovujúcej infraštruktúry, keďže investície do tejto oblasti sú z dlhodobého hľadiska poddimenzované. Situáciu by mohla zlepšiť vyššia miera alokácie kapitálových a prevádzkových prostriedkov do nemocníc

Vzhľadom na preukázateľne vyššie náklady v zdravotníckych zariadeniach a nevyhnutnosť ich finančnej stabilizácie bol uznesením vlády SR č. 757 z 2. decembra 2020 schválený materiál Návrh finančnej stabilizácie zdravotníckych zariadení. Ďalším krokom bolo predloženie materiálu Národnej rade SR. Národná rada SR uznesením č. 500 z 8. decembra 2020 súhlasila s použitím štátnych finančných aktív na realizáciu finančnej stabilizácie zdravotníckych zariadení. V rámci tohto procesu boli v priebehu mesiaca máj 2022 uzatvorené Dohody o novácii na základe obchodov o fixnom diskonte alebo o elektronickej aukcii. Na základe reálne uzatvorených dohôd bolo v júni 2022 zaplatených 73 218 faktúr zo štátnych finančných aktív v sume 118,2 mil. eur.

Medziročne rastú prevádzkové náklady predovšetkým v oblasti osobných nákladov. Podiel osobných nákladov v pomere k výnosom od zdravotných poisťovní sa medziročne neustále zvyšuje a významne komplikuje situáciu pri zlepšovaní finančnej kondície nemocníc. Tento podiel v roku 2022 predstavoval v priemere 89 %, pre porovnanie v roku 2021 predstavoval v priemere 85 % a v roku 2020 to bolo v priemere 77 %. Zvyšovanie tohto podielu je spôsobené predovšetkým každoročnými zákonnými nárokmi a vplyvom navýšení na základe kolektívnych zmlúv, ktorých priemerný podiel na ročnej cene práce za 13 univerzitných a fakultných nemocníc je na úrovni približne 25 %. Platové zvýhodnenia formou kolektívnych zmlúv sú však nevyhnutné pre stabilizáciu personálnych kapacít. S rešpektom ku všetkým zvýhodneniam a nárokom Ministerstvo zdravotníctva SR odporučilo štatutárnym zástupcom aktívny prístup pri vyjednávaní o kolektívnych zmluvách a zdôrazňovanie výšky dostupných zdrojov na zabezpečenie finančného krytia.

Medzi systémové opatrenia, ktoré majú reštrukturalizačný charakter, patrí predovšetkým optimalizácia siete nemocníc, ktorá má okrem vplyvov na kvalitu poskytovania zdravotnej starostlivosti aj zásadný finančný dopad, nakoľko prostredníctvom harmonizovaných východísk v procese negociácie zmluvných podmienok medzi zdravotnými poisťovňami a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti vzniká predpoklad, že tento krok bude mať za následok transparentnejšie prerozdeľovanie verejných zdrojov. Ministerstvo zdravotníctva SR dňa **30.12.2022** zverejnilo prvú, čiastkovú fázu podmienenej kategorizácie nemocničnej siete so zadanou úrovňou jednotlivých nemocníc poskytujúcich ústavnú zdravotnú starostlivosť a úrovňou jednotlivých programov, ktoré by mali byť poskytované od 1.1.2024. Zároveň majú spĺňať podmienky stanovené vo vyhláske 316/2022 o kategorizácii ústavnej starostlivosti, ktorá nadobudla účinnosť od 30.9.2022. Kategorizácia je hlavným pilierom reformy nemocníc na Slovensku, ktorá prinesie:

- Zabezpečenie vyššej kvality nemocničnej starostlivosti (to umožní koncentrácia špecializovaných výkonov a stanovenie podmienok pre poskytovanie ústavnej zdravotnej starostlivosti)
- Zabezpečenie dostupnej zdravotnej starostlivosti
- Jasné stanovenie čakacích lehôt
- Stabilizácia nemocničnej siete
- Definovanie nároku pacienta a zodpovedností za jeho nedodržanie

5. národná úroveň	4. koncová úroveň	3. komplexná úroveň	2. regionálna úroveň	1. komunitná úroveň
vysoko špecializovaná (kvartérna) starostlivosť s veľmi zriedkavým výskytom	špecializovaná (terciárna) starostlivosť s nízkou početnosťou	komplexná akútna aj plánovaná starostlivosť	štandardná akútna a plánovaná starostlivosť na regionálnej úrovni	zabezpečuje následnú a rehabilitačnú starostlivosť, urgentnú ambulantnú starostlivosť, komplexnú ambulantnú špecializovanú starostlivosť; môže poskytovať
pre celé Slovensko	spád 1,5-2,0 mil. obyvateľov, t.j. cca na úrovni pôv. krajov	spád 600-800 tisíc obyvateľov, t.j. cca na úrovni VÚC	spád 100-200 tisíc obyvateľov, t.j. približne pre 2-3 okresy	Jednodňovú ZS, stacionárnu starostlivosť, a psychiatrickú lôžkovú starostlivosť
na 1 mieste na Slovensku	dojazd cca do 90 min.	dojazd ZZS v krátkom časovom okne (spravidla do hodiny)	s dostupnosťou do 30-45 minút od bydliska pacienta	8-10 nem. aj ako komplexné neuro-rehabilitačné centrá, príp. aj dlhodobu ventiláciu pacientov, a 3 spinálne centrá pre pacientov s parézami
napr. transplantácia srdca	napr. kardiochirurgia, vysoko komplexné výkony v neurochirurgii, vysoko komplexná onkologická liečba, špecializovaná starostlivosť o deti	napr. intervenčná liečba AIM alebo NCMP, akútne ťažké úrazy, komplexná plánovaná starostlivosť ako stredne komplexné onkochirurgické zákroky	základné chirurgické výkony (napr. apendektómia), štandardná starostlivosť v internej, pediatrii, pôrodníctve a neonatológii; aj plánované výkony: výmeny kľbov, varixy	

Informácia o zverejnení prvej fázy kategorizácie nemocníc je dostupná na:

<https://www.health.gov.sk/Clanok?mzsr-predstavilo-vysledky-prvej-fazy-kategorizacie-nemocnic>

Súčasťou zverejnenej informácie je aj kompletný zoznam kategorizovaných nemocníc.

Optimalizácia siete nemocníc je najväčšou reformou zdravotníctva za posledných 17 rokov, ktorá špecializáciou nemocníc radikálne zlepší kvalitu poskytovanej zdravotnej starostlivosti. Je súčasťou rozsiahlejšieho balíka reforiem, ktoré budú hneď po jej prijatí nasledovať a sú na ňu taktiež naviazané historicky najväčšie investičné prostriedky až vo výške jednej miliardy eur, ktorú MZ SR použije na modernizáciu nemocničnej infraštruktúry.

Nemocnice budú mať podľa úrovne stanovené, aké výkony musia realizovať a aké na to musia spĺňať podmienky, napríklad aké musia mať materiálno-technické a personálne vybavenie. Stanovia sa aj maximálne čakacie lehoty a kritériá kvality, ktoré sa budú každoročne vyhodnocovať a zverejňovať.

Reforma siete nemocníc je kľúčovou súčasťou Plánu obnovy a odolnosti SR. Ide o prvú z radu ďalších nadväzujúcich reforiem, podporených z Plánu obnovy počas najbližších 6 rokov, ktoré povedú ku komplexnej obnove slovenského zdravotníctva. OSN bude nasledovaná reformou ambulantného sektora, akútnej starostlivosti, následnej a dlhodobej starostlivosti, ako aj reformou starostlivosti o duševné zdravie. Z tohto aspektu Plán obnovy je komplexný balík reforiem a investícií, ktorých zmyslom

je zmeniť krajinu k lepšiemu vo všetkých smeroch, priblížiť kvalitu života k tým najúspešnejším krajinám v EÚ a pripraviť Slovensko na budúcnosť. Plán obsahuje detailné míľniky a ciele, ktorých plnenie je priamo naviazané na samotné financovanie z plánu. Vďaka Plánu obnovy prichádza na Slovensko najväčší reformný zámer v slovenskom zdravotníctve za posledných 15 rokov. Je to vôbec po prvýkrát, kedy sú finančné prostriedky na modernizáciu a výstavbu nových nemocníc úzko previazané a podmienené realizáciou zásadných reforiem.

Ďalším systémovým krokom je implementácia úhradového mechanizmu skupiny súvisiacich diagnóz (Diagnoses Related Groups , DRG).

Centrum pre klasifikačný systém (ďalej len „CKS“) sa okrem každoročnej aktualizácie základných dokumentov (Definičná príručka, Zoznam zdravotných výkonov, Katalóg prípadových paušálov, Pravidlá kódovania vychádzajúce zo zákona 581/2004 Z. z.) venovalo aj ďalším kritickým oblastiam dôležitým pre úspešnú implementáciu DRG ako úhradového mechanizmu.

Medzi priority v rámci aktualizácie SK-DRG v roku 2022 boli zahrnuté: potreba stabilizácie CKS, akými sú navýšenie a nábor personálu, ako aj dôležitosť prípravy metodík a automatizovaných postupov. Rovnako bolo nevyhnutné zahájenie validácie dát a výpočet Prvých slovenských relatívnych váh.

V rámci aktualizácie CKS v období druhého polroka 2022 sa uskutočnilo systémové prepočítanie parametrov, ktoré majú priamy vplyv na stanovenie ocenenia jednotlivých hospitalizačných prípadov tzv. výpočet Prvých slovenských relatívnych váh, ktoré budú v roku 2023 uplatňované ako pilotné a spolu s prislúchajúcou základnou sadzbou budú slúžiť na analytické účely a testovanie. CKS bude počas roka testovať teoretické dopady použitia Prvých slovenských relatívnych váh a ďalej vylepšovať metodiku výpočtu relatívnych váh.

V oblasti ekonomickej aplikácie bola vykonaná rozsiahla aktualizácia metodiky kalkulácie DRG nákladov poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti a to najmä: realokácia mzdových nákladov zasahujúca do všetkých oblastí skupín nákladových stredísk, alokácia priamych a nepriamych nákladov na nákladové strediská, zadefinovanie nových kategórií na vykazovanie nákladov pre rádiológiu, úprava vykazovania nákladov na nákladové strediská a iné.

V oblasti medicínskej aplikácie došlo k prvým krokom zosúladenia jednotňovej zdravotnej starostlivosti s DRG, konkrétne vytvorením prevodového mostíka, ktorý má za úlohu v roku 2023 implementáciu vykazovania jednotňovej zdravotnej starostlivosti

podľa pravidiel DRG. Taktiež bola formálne upravená metodika pravidiel definujúcich výpočet prípadového paušálu a pravidiel pre zlučovanie hospitalizačných prípadov, ktorá prejde vecnými zmenami v prvej polovici roku 2023.

CKS plánuje v priebehu roku 2023 zrealizovať ďalšie zmeny v súvislosti s SK-DRG a to konkrétne: aktualizáciu softvérového vybavenia CKS; pokračovanie vo validácii dát s poskytovateľmi ústavnej zdravotnej starostlivosti; finalizáciu metodík pre aktualizáciu SK-DRG; spustenie vlastných analýz pre aktualizáciu Definičnej príručky, kontroly doteraz prijatých spätných väzieb a aktualizáciu samotného procesu spätnej väzby; zmenu konceptu tvorby Pripočítateľných položiek DRG; výpočet Relatívnych váh pre rok 2024; pokračovanie v zosúladení JZS s DRG a spustenie role pre rozhodovanie v sporných situáciách v SK-DRG.

Popri projektoch smerujúcich k optimalizácii nákladov, ako aj zlepšovaní procesov v nemocniciach, je nevyhnutné navýšenie výnosov zo zdravotných poisťovní za poskytovanú zdravotnú starostlivosť predovšetkým v univerzitných a fakultných nemocniciach na takú úroveň, ktorá pokryje reálne oprávnené náklady na poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Jednou z podstatných príčin, prečo sa doposiaľ nepodarilo ďalšie zadlžovanie eliminovať, je nenaplnenie vyššie uvedených predpokladov.

Ministerstvo zdravotníctva SR pokračuje v konsolidačnom úsilí v nemocniciach tak, aby boli dosiahnuté stanovené výsledky v oblasti finančného riadenia a zároveň zlepšenia stavu v oblasti zadlžovania.

V Bratislave 18. apríla 2023